

Boplats i Gossbydal

Fornlämning Torslanda 128 | Fastighet Torslanda Röd 13:1 | Torslanda socken | Boplats
Förundersökning 2017 | Göteborgs kommun

Ulf Ragnesten

ARKEOLOGISK RAPPORT FRÅN
GÖTEBORGS STADSMUSEUM
ISSN 1651-7636
© Göteborgs stadsmuseum 2018
Norra Hamngatan 12
411 14 GÖTEBORG
www.goteborgsstadsmuseum.se

REDAKTION
Else-Britt Filipsson
Tara Gullbrand
Karolina Kegel
Ulf Ragnesten
Tom Wennberg

OMSLAGETS GRAFISKA FORM
Mimmi Andersson
Omslag: Skolklass på besök vid förundersökningen i Gossbydal

TOPOGRAFISKA OCH EKONOMISKA KARTAN
© Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3211

KARTOR FRÅN STADSBYGGNADSKONTORETS DATABAS
© Göteborgs Stadsbyggnadskontor

FORNLÄMNING TORSLANDA 128

Arkeologisk förundersökning

SAMMANFATTNING

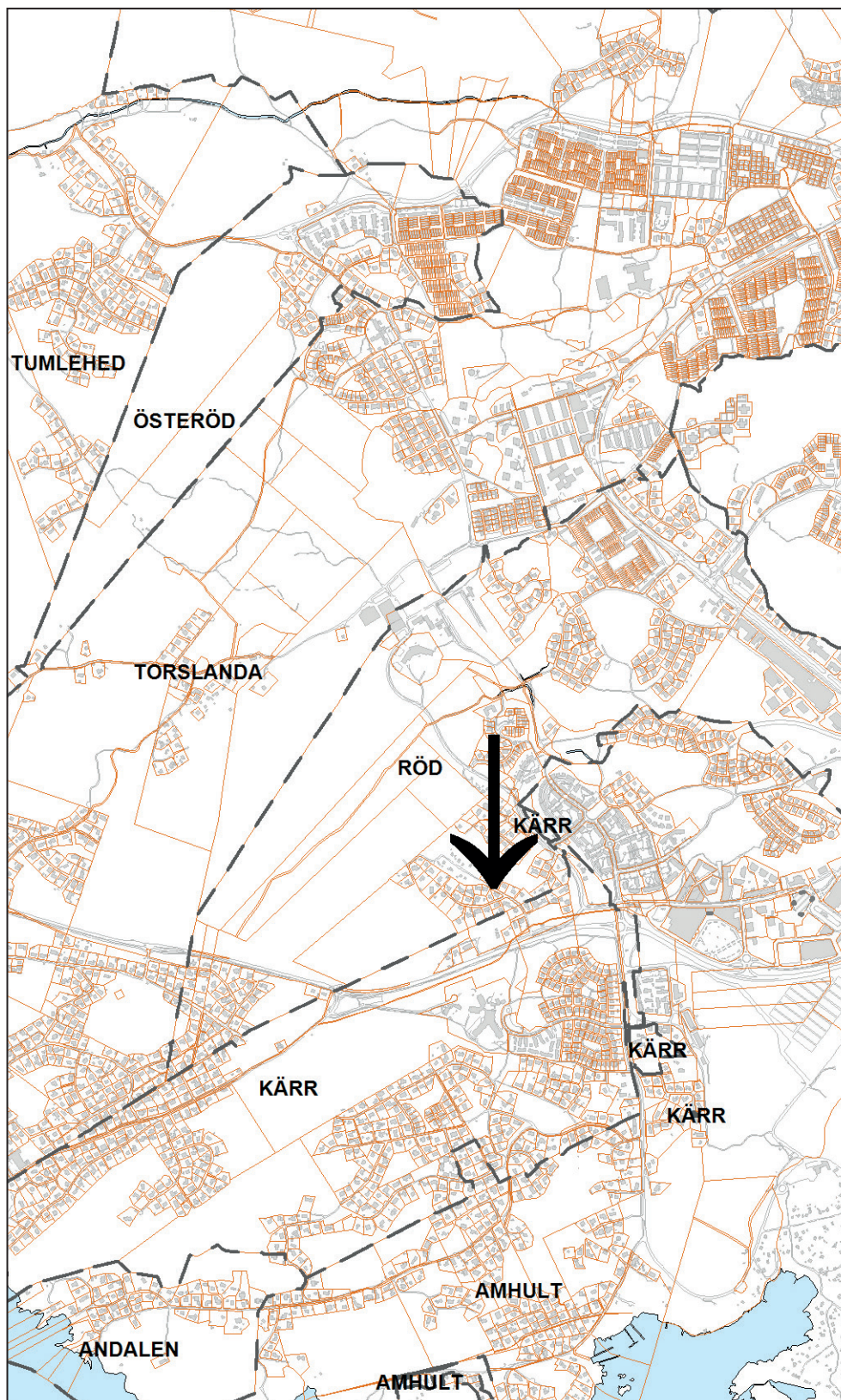
Under en dag i oktober 2017 utförde Göteborgs stadsmuseum en arkeologisk förundersökning på den östra delen av fastigheten Torslanda Röd 13:1. Arbetet föranledades av avstyckning av fastigheten och planerad byggnation. Vid förundersökningen drogs fyra större sökschakt med grävmaskin. På fastighetens södra del påträffades ett kulturlager med fynd av slagen flinta och en knacksten. Kulturlagret indikerar en förhistorisk boplatzlämning som troligen kan dateras till den mellersta och senare delen av neolitikum. Den har sannolikt sin huvudsakliga utbredning söder om den aktuella fastigheten. Kulturlagret innehöll inga anläggningar och var kraftigt påverkat av senare tids markarbeten. Därför föreslås ingen ytterligare arkeologisk insats på den aktuella fastigheten.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diariernr:	431-19870-2017
GSM dnr	1439/17
Uppdragsgivare:	Peter Nilsson
Fastighet:	Torslanda Röd 13:1, Göteborgs kommun (figur 1-2)
Socken:	Torslanda
Landskap:	Bohuslän
Koordinater:	N:6 399 023 / E:135 796 (SWEREF 99 12 00)
Grävningsorsak:	Husbyggnation
Grävningsinstitution:	Göteborgs stadsmuseum
Datum för undersökning i fält:	2017-10-26
Undersökt:	500 m ² (fastighet), 30 m ² (schakt)
Antal arkeologtimmar i fält:	16
Antal maskintimmar:	8
Platsledare:	Ulf Ragnesten
Övriga deltagare i fält:	Karolina Kegel
Inventarienummer:	GSMA 170016

Figur 1. Fornlämningens läge markerat med ring på Blå kartan, skala 1:100 000.

Figur 2. Fastighetens läge markerad med pil på Fastighetskartan, skala 1:20 000.

INLEDNING

Med anledning av planerad avstyckning och husbyggnation gjorde Göteborgs stadsmuseum en arkeologisk förundersökning på en del av fastigheten Torslanda Röd 13:1. Fastigheten berörde fornlämning Torslanda 128:1 som i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister var registrerad som en boplat.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

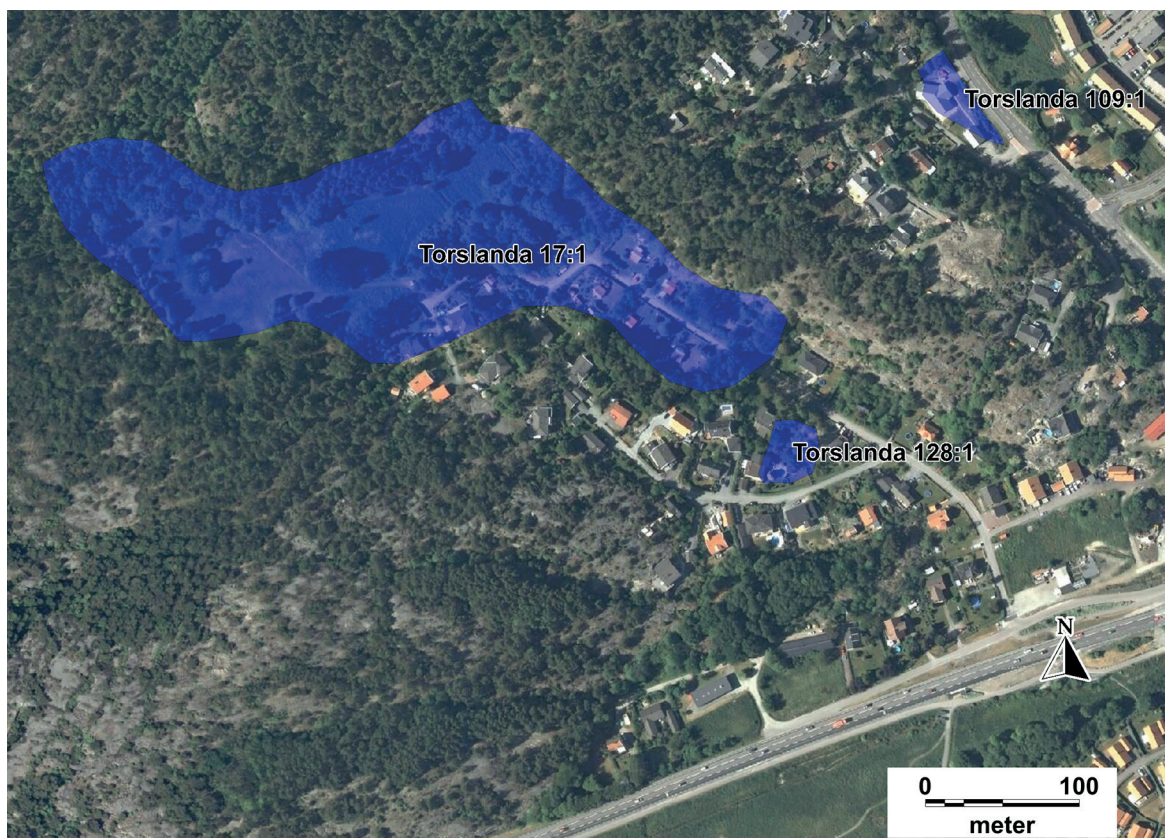
Fornlämningen var till ytan känd som en boplat som var 1233 m² stor. 610 m² låg på aktuell fastighet, det vill säga 50% av den kända boplatsytan. På den aktuella fastigheten låg boplatsen mellan 15 och 16 m över havet. Fastigheten var följaktligen ganska plan men sluttade svagt ned åt sydost. Den utgjordes av gräsmatta med enstaka uppstickande bergknallar (figur 3). Fastigheten avgränsades i söder av Gossbydalsstigen. Förundersökningen gjordes endast på fastighetens östra del, den del som skulle avstyckas och bebyggas.

Figur 3. Fastigheten Torslanda Röd 13:1 utgjordes av gräsmatta med uppstickande bergknallar.

Fornlämning Torslanda 128 ligger i ett större geografiskt perspektiv i en dalgång endast ett hundratal meter sydost om den kända stenåldersboplatsen Torslanda 17 i Gossbydal (figur 4). Den sistnämnda boplatsen är känd för att innehålla stora mängder stenåldersfynd från äldre och yngre stenålder. Den har i stort sett endast ytplockats och ej varit föremål för arkeologisk undersökning. Frånsett en mindre

undersökning i Gossbydalsstigen 1985 gäller samma förhållande för den här aktuella boplatser Torslanda 128. Den har ytplockats och fynd av mejslar, spånspilspetsar, spånkrapor, cylindriska spånkärnor m.m. har hittats. Fynden är huvudsakligen neolitiska. Fornlämningen delundersöktes som sagt 1985 med enstaka provgropar i vägen (Gossbydalsstigen) söder om boplatser (Ragnesten 2007). Vid det tillfället påträffades avslag av flinta.

Figur 4. Den förundersökta fornlämningen Torslanda 128:1 ligger endast ett hundratal meter sydost om den välkända stenåldersboplatser Torslanda 17:1 i Gossbydal.

UNDERSÖKNINGSMETOD

Förundersökningen bestod i att ett antal schakt grävdes med en mindre grävmaskin på den aktuella fastigheten. Schakten analyserades av arkeologer beträffande jordlager, eventuella anläggningar och fynd. Fynd togs tillvara och sorterades enligt Sorteringsschema för flinta (Andersson med flera 1978). Inmätningar gjordes med GPS.

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR

Inga naturvetenskapliga analyser gjordes vid förundersökningen. Om kol hade påträffats i säker kontext hade detta varit möjligt att analysera för att datera boplatser, men inget sådant kol eller annat organiskt material påträffades.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

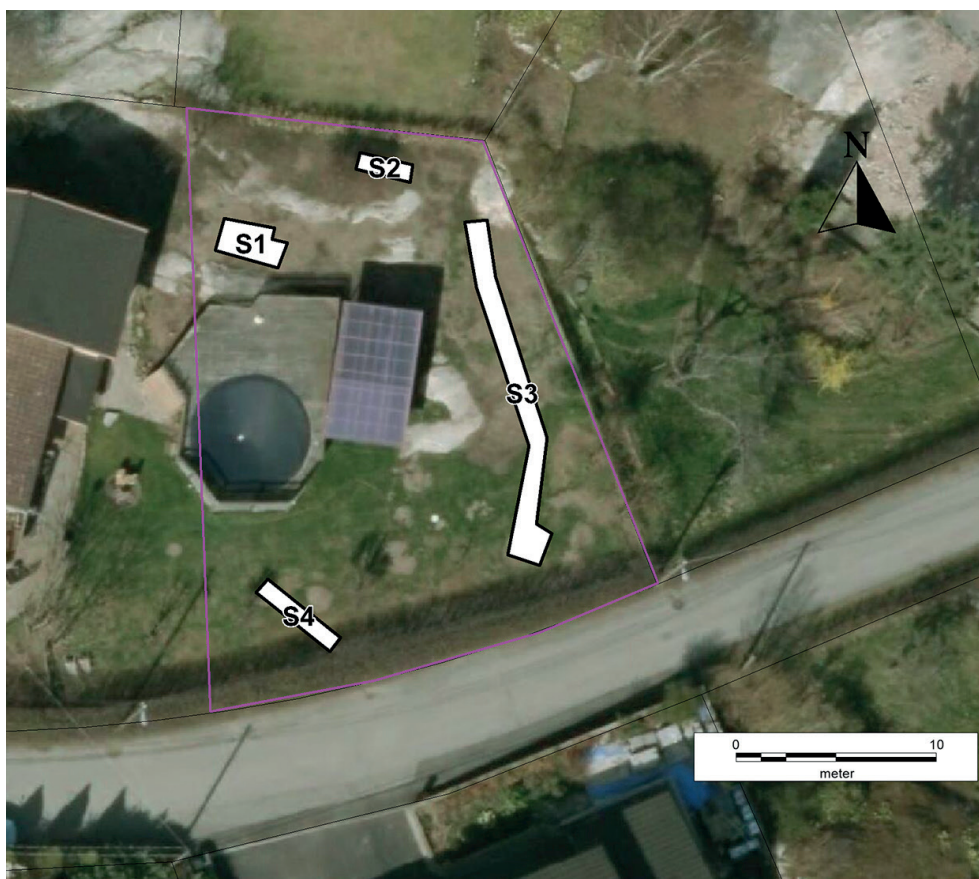
De olika schaktens läge markeras på kartan figur 5. Nedan beskrivs schaktens innehåll.

Schakt 1

Stört genom senare tids utfyllnad. Det fanns orörda lager endast i botten på schaktet, på 0,6 m djup. Inga anläggningar påträffades. I ena kanten av schaktet framträdde berg.

Schakt 2

0-20 cm	Grästorv
20-35	Humus
35-50	Silt
50-	Steril gul silt

Figur 5. Schaktens läge på den förundersökta fastigheten.

Schakt 3

- 0-23 cm Påförda lager inklusive gräsmatta
- 23-36 Kulturlager i gråsvart fin sand. Lagret innehöll en del mindre avslag av flinta. Lagret var stört av senare tids markarbeten på fastigheten. Inga anläggningar iaktogs i lagret. (Figur 6)

Schakt 4

- 0-35 cm Påförda jordlager och gräsmatta
- 35-50 Kulturlager i fin sand. Kolrikt. Fynd av en knacksten av flinta samt ett par flintavslag.
- 50- Gul silt

Figur 6. Kulturlagret i S3 syntes som ett mörkt sandigt och kolrikt lager under grästorven. Foto mot väster.

FYNDBESKRIVNING

Fynden som gjordes vid förundersökningen framkom i S1, S3 och S4 (se efterföljande fyndtabell). De flesta fynden framkom i kulturlagret i S3 och S4. De utgjordes nästan uteslutande av avslag av flinta, men i ett fall framkom ett redskap. Det var en knacksten av flinta.

DATERING OCH TOLKNING

Kulturlagret som påträffades i S3 och S4 tillhör sannolikt en förhistorisk boplat. Det är högst sannolikt samma boplat som framkom 1985 när man gjorde en mindre arkeologisk undersökning i Gossbydalsstigen, vägen söder om den aktuella fastigheten (s. 7). Även då framkom ett antal flintavslag. Fynden är av ett sådant enkelt slag att de inte kan dateras på typologisk väg. Däremot kan boplatsens höjd över havet säga en del om dess datering. Boplatsen ligger 15-16 m över havet. Enligt strandförskjutningskurvan för Göteborgsområdet låg stranden på den nivån vid två olika tillfällen av förhistorien, dels omkring 8000 f.Kr, dels omkring 3000 f.Kr. (Påsse 2001). Eftersom det påträffade kulturlagret förefaller opåverkat av den post-glaciala transgressionen, som inträffade under mesolitikum, så tillhör kulturlagret sannolikt den senare av de två perioderna, nämligen tiden omkring 3000 f.Kr. Man kan naturligtvis inte datera boplatslämningen exakt till denna period, eftersom man inte vet hur långt från stranden man vistades. Man kan dock fastställa att boplatsen sannolikt är neolitisk. Att döma av en del ytplockade fynd på boplatsen kan den åtminstone delvis dateras till mellanneolitisk tid (s. 7).

Den stora Gossbydals-boplatsens (fornlämning Torslanda 17) yngre fyndhorisont inföll under mellanneolitisk tid (Andersson 2005). Eftersom den här aktuella fornlämningen ligger ytterligare något lägre i terrängen torde den åtminstone delvis vara något yngre. En preliminär datering av boplatslämningen skulle därför kunna vara mellanneolitisk och senneolitisk tid, det vill säga omkring 3200-1800 f.Kr.

ANTI-KVARISK BEDÖMNING

Endast en mindre del av fastigheten Torslanda Röd 13:1 berördes av ett kulturlager och det är sannolikt att boplatområdet har sin huvudsakliga utbredning söder om fastigheten. I kulturlagret påträffades avslag och en knacksten av flinta. Inga anläggningar fanns i lagret, som dessutom var påverkat av nedgrävningar från senare tids markarbeten på fastigheten.

Det bedöms att någon ytterligare arkeologisk undersökning på aktuell del av fastigheten inte skulle ge någon ytterligare information kring boplatsen. Observera att den västra delen av den aktuella fastigheten inte varit föremål för denna förundersökning, varför fornlämningen där ligger kvar oundersökt.

LITTERATUR

Andersson, Stina. 2005. Gabriels lycka och Gossbydal. Två klassiska stenåldersboplatser i Torslanda. I: *Fångstfolk och bönder. Om forntiden i Göteborg*. (red. Stina Andersson och Ulf Ragnesten), ss. 211-216.

Andersson, Stina, Rex Svensson, Karin och Wigforss, Johan. 1978. Sorterings-schema för flinta. *Fyndrapporter 1978*, s. 215-252.

Påsse, Tore. 2001. *An empirical model of glacio-isostatic movements and shore level displacements in Fennoscandia*. SKB R-01-41. Swedish Nuclear Fuel and Waste Management Co. Stockholm 1-59.

Ragnesten, Ulf. 2007. *Arkeologisk rapport från Göteborgs Stadsmuseum 2007:40*.

Fyndtabell Torslanda 128

GSMA

170016:	Schakt	Sakord	st	gr	Material	Beskrivning
1	S1	Plattformskärna D	1	129	Flinta	
2	S1	Avslag	3	11	Flinta	Delvis bränt
3	S3	Avslag	31	1	Flinta	
4	S4	Knacksten	1	371	Flinta	
5	S4	Avslag	2	34	Flinta	

